

Redacțiunea, Administrațiunea și
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Scrisorile neînfricate nu se pri-
mesec. Manuscrisurile nu se re-
trimite!

Birourile de anuacțiuni:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primesc în Viena
Budolf Maske, Hansconstein & Vogler
(Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois
Herni, M. Dukes, A. Oppelk, J. Dan-
neberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mezei, Eckstein Bernat;
în Frankfurt: G. L. Daube; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie
garmondă pe o colonă 8 cr.
și 50 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tarife și înviale.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. séu 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANUL III

„Gazeta” este în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiunea, piața mare
Nr. 22, etagiul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. séu
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înaintea.

Nr. 173.

Brașov, Joi 3 (15) August

1889.

Brașov, 2 August.

Am văzut într'unul din
numerii trecuți, că întâmplarea a
voit ca tocmai în acea zi, în care
monarchul Austro-Ungariei a so-
sit în Berlin spre a reînvi acolo
legăturile strinse cu imperiul
german, și-a serbat și cabinetul
Taaffe din Austria iubileul de
dece ani al guvernării sale.

Cetitorii noștri își vor aduce
aminte, că în anul trecut, când
cu visita împăratului german în
Viena, contele Taaffe nu s'a bucu-
rat din partea acestuia de aten-
țiunea amicabile și binevoitoare,
de care a fost împărțit mi-
nistrul președinte Tisza. S'a ob-
servat atunci cu oarecare mirare,
că Taaffe n'a fost decorat și
ignorarea acesta s'a atribuit im-
prejurării, că politica slavofilă a
guvernului austriac nu le place
puternicilor din Germania.

Acum când se reînvi în
Berlin asigurările de simpatie,
de amiciție și de strinsă alianță
între monarchia noastră și Ger-
mania, foile cehice își reamintesc
cu oarecare îngrijire acea demon-
strativă purtare a împăratului ger-
man față cu contele Taaffe.

Un organ oficial austriac
a turnat numai oleu pe foc,
când din incidentul iubileului ca-
binetului Taaffe a accentuat în
deosebi și conlucrarea patriotică a
Germanilor pentru rezolvarea
unor probleme ale statului, adau-
gându, că deorece Slavii din im-
periu nu arată destulă bunăvoință
pentru a se stabili pacea între na-
ționalități, o mână tare trebuie
să îmblândească îndărătnicia unor
elemente.

În momentele de față acesta
pretensiune nu însemnă nici mai
multă nici mai puțin, decât că
guvernul trebuie să țină în viitor

mai multă seamă de elementul
german din Austria și să înfrâ-
neze poftelile naționalităților slave.

„Cuvintele foicei oficioase,”
„Politik” din Praga, „sunt o ame-
nintă pentru noi; este acesta
mulțămirea pentru că în timp
de dece ani am dat sprijinul
nostru cabinetului Taaffe?”

Dealtminte organul cehic
nu crede, că contele Taaffe posedă
acea mână tare, cu care sunt
amenințați Slavii din Austria, căci
la din contra împăratul german
i-ar fi dat mai mare atențiune
anul trecut și nu ar fi demon-
strat contra lui și a politicei
sale favorabile naționalităților
slave.

Din cuvintele foicei cehice re-
sultă îngrijirea, că visita monar-
chului nostru la Berlin ar pute
să reageze asupra politicei inte-
riore în Austria în mod nefavo-
rabil pentru cauza naționalită-
ților slave.

Foia Cehilor tineri, „Narodni
Listy”, dă expresiune fățișă ace-
stei îngrijiri, când răspundând la
un articol al unei foi militare
germane scrie:

„Să nu se uite, că Austria este
„o putere mare europeană, un stat
„suveran și cu totul indepen-
dent, care posedă ideea sa pro-
„pria de stat austriac și nu ideea
„de stat german. Să nu se uite
„că Austria este un stat poli-
„glot, în care Germanii formază
„o majoritate modestă. Să nu se uite
„că armata noastră este icona aces-
„tui imperiu poliglot, că această
„armată este o armată austriacă
„și nicicum germană.”

Foia cehă conchide de aici, că
legătura între cele două armate
nu poate fi pentru totdeauna și ne-
disolubilă, fără ca să se vatăme
suveranitatea statelor.

Este învederat că spre a rea-
liza marele program al mulțu-
mirei popoarelor sale, monarchia
noastră are lipsă înainte de toate
de deplinul și neimpedecatul eser-
ciu al suveranității sale. Sub
presiunea supremației politice ger-
mane anevioasă va pute înflori și
va pute aduce fructe pomul ega-
lei îndreptării pentru naționalită-
țile împărației poliglote.

DIN AFARĂ

Un apel al revoluționarilor din Creta.

Diarele grecesc publică un apel
al „adunării generale constituante a
poporului cretan”, subscris de un
care A. G. Siphakas, conducătorul
unanim în Butzonaria al „mișcării na-
ționale”. Apelul e adresat către „po-
porul elen”. După ce descrie stările
„de plâns” ce ar fi în Creta, se
apelază la simpatia, mărinimia și iubirea
de patrie a întregului popor grecesc,
la sântămintele înrudirii de sânge, și
îl conjură să-și ridice vocea în favoarea
Cretenilor și să-și întindă mâna sa aju-
tătoare în această oră a pericolului. „Fra-
ților Eleni! ne aflăm în presera celei
mai înfricoșate lupte pentru vetrele nos-
tre, pentru familiile noastre, pentru liber-
tatea noastră națională. Cerem deci de
la voi sprijin moral și material. Creta
și-a scindat implini totdeauna sântele da-
torințe pentru patria comună; acum e
rândul vostru a vă implini datorințele
pentru frații voștri din Creta.”

Astfel încheie apelul, care, pro-
babil a făcut și pe guvernul grecesc
să adreseze nota cunoscută către puteri.
E de însemnat, că Creta se bucură de
o autonomie, care o face aproape inde-
pendentă. În adunarea națională Grecii
au majoritatea, ei hotărăscu toate. Cum
dér se pot plânge Grecii de stări ne-
suportabile create de guvernul turcesc?
Numai plângerilor nedrepte ale Greci-
lor se poate atribui și răspunsul refu-

sător al Angliei la nota grecescă. Și
ca Anglia vor răspunde și puterile cen-
trale aliate: Germania, Austro-Ungaria
și Italia.

Nota Turciei ca răspuns Greciei.

„Corr. de l'Est” împărțesece, că
Pörta a adresat, prin ambasadorii săi
die streinătate, o notă către puteri, de
următorul cuprins: Pörta respinge cu
hotărâre aserțiunile notei grecesc. Șakir-
pașa, comandantul trupelor turcesc
din Creta e însărcinat să proclame sta-
rea de asediu și să dea o proclamațiune,
prin care să provoce pe rebeli în ton
moderat, dér hotărît, ca să depună
armele. Trupele împărătesc își vor
face datorința.

Folle ruse și situația din Creta.

„Nord” din Bruxela, foia ministeriu-
lui rus de externe, vorbește de „cesti-
nea cretană” într'un ton puțin opti-
mist. Foia rusă laudă inițiativa Greciei
și declară, că numai o intervenire la
timp a puterilor poate înlătura pericu-
lul, ca cele ce se petrec în Creta să
nu provoce încurcături războinice gene-
rale. Cum vedem, guvernul rus are
tocmai vederi contrare vederilor pute-
rilor aliate și ale Angliei. Acesta mă-
resce și mai mult bănuiala, că Cretanii
și guvernul grec sunt încurajați de
Rusia, al cărei consul din Canea nu e
strein de mișcarea din Creta. Se așteptă
a se sci, la vederile cărei puteri se va
alătura Franca.

Folle ruse și visita împăratului Wilhelm în
Anglia.

Cu ocaziunea visitei împăratului Vil-
helm în Anglia, foile englese și germane
au accentuat de mai multe ori intere-
sele comune ale ambelor națiuni și mi-
siunea lor comună civilizatoare. La
acestea „Nord” răspunde dicându, că el
nu scie bine, în ce ar consta acele inte-
rese și misiune comună, și, după-
ce accentuează moderațiunea rezervată a foicei
„Nord. Allg. Ztg.” față cu espectorările
lui „Standard”, face următoarea observa-
țiune: Germania se va feri, de a juca

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Catalina Varga.

Quod factum est infectum
feri nequit.

Nici odată, în tot decursul vieții
mele, n'am apucat condeiul a mână
cu atâta greu ca și acuma.

Să mă esplic: Voiu să rectific
unele greșeli, cari s'au strecurat într'un
capitol al opului „Părți alese din is-
toria Transilvaniei”, scris de veteranul
anteluptător național, de mult stima-
tul și meritatul bărbat, de simpati-
cul bătrân, d-lu Barițiu, capitolu pri-
vitor la epoca Catalinei Varga.

O facă acesta spre a atrage atenți-
unea d-lui autor, ca la o a doua edi-
țiune a opului său să îndrepteze cele
de îndreptat.

Și eu, tocmai eu sunt dator a o
face. Dator sunt pentru reputațiunea
„cărțurarilor” din munții apusen
pentru mine însumi, care am făcut mono-
grafia munților apusen, pe basa atâtor
dovezi și documente originale, pe basa
diplomelor regesc și princiare, începând
din anul 1271, până în anul 1850; eu,
care m'am născut și am crescut în a-

cel munț, unde moșul meu, până la
mărtea sa, un lung șir de ani, a
funcționat ca Bergmeister, ales de
acele comune în totdeauna cu unani-
mitate; unde tatăl meu și frații densus-
lui, precum și fratele meu Dionisie au
funcționat înainte și după anul 1848,
precum dice Românul, cu: cinste și
omenia. Și că astfel s'a petrecut o sciu
toți contemporanii, Unguri, Nemți, Ro-
mâni. O dovedește însuși faptul, că fra-
tele meu Dionisie fu ales, unanim, în
anul 1848 căpitan și comandant al
gardei naționale românesc din Abrud
și Abrud-sat; ér tatăl meu, Tribun
cu rangul de major. (Și acesta, se dice,
o'a fost cauza pentru care Hatvany în 9
Mai 1849 a vrut să spânzure întreaga
noastră familie).

Unchiul meu, mitropolitul, a scris
însuși istoria munților apusen.

Epoca Catalinei Varga s'a petrecut
înaintea ochilor mei. Cum dér aș
pute eu tăce, când văd istorisindu-se
fapte, cari cu totul altfel s'au pe-
trecut?

Intr'adever nu e admisibil, ca is-
toria să ne răspundă cu întrebări: „Cine
a fost Varga Catalina? fost-a densa-

nobilă sau nenobilă? căsătorită sau ne-
căsătorită?”

Cu atât mai puțin este admi-
sibil, ca istoria să ne dică: „De aci apoi
pe Döma (Varga Catalina) a doua și o
escortară în Alba-Iulia, unde fu are-
tată în fortăreță până în luna lui Noem-
vre 1849, când prin guvernatorul Br.
Wohlgemuth fu eliberată și obligată ca
să se întorcă la locul născerii sale, unde
s'a și dus.”

Și nu este admisibil să ni-se dică ast-
fel, pentru că în ziua de azi nu se mai
face secret din actele publice; acele
stau la dispoziția celui ce ar dori din
punct de vedere științific — să le de-
copieze.

Nu Wohlgemuth a eliberat pe
Varga Catalina, în Noemvre 1849, ci
tribunalul din Alba-Iulia, sub presi-
diul consilierului Dimitrie Moga (cumna-
tul meu) a ținut în anul 1852 per-
tractare finală și computându-i robia de
pan'atunci în pedepsă, a eliberat-o.

Sentința se află în arhiva tribuna-
lului, prin urmare nu poate fi „mister”:
cine a fost și ce a vrut Varga Cata-
lina?

Altecum ni-o spune d-lu Jakab Elek
Br. Friedenfels, guvernatorul Gf. Teleky,

Comandantul suprem militar Br.
Puchner și alții, cari toți au recunoscut
marele pericol ce amenința pe nobili-
mea maghiară, respective sistemul feu-
dal, din partea acelei femei, care și pu-
sesse în gând ștergerea sclăviei în țera
întregă.

E dér evident, că evenimentele, ce
se preparau în munții apusen, n'au fost
de natură locală, ci generală. Nu lă-
comia funcționarilor unguri a fost
causa de „Terra Abrud”, munții au fost
subjugati; numai pe la anul 1837 s'a
întemplată acesta. Puteau funcționarii
primi dela juții comunali „prezente” și
dēcă comunele rămăneau libere. Alceva
e răpirea și cu totul alta e lăcomia.

În fundul regesc n'a fost iobă-
giă, cu toate acestea, la alegerile juțiilor
comunali, se licitau concurenții unii pe
alții: care mai de care.

Nu dér lăcomia funcționarilor un-
guri, ci cu totul alta a fost cauza, pen-
tru care întreg poporul din țera a
vrut ca să pună mâna pe arme, ca ultima
scăpare.

Funcționarii lacomi, civili, militari și
bisericesci au fost, sunt și vor fi
pururea, precum și funcționarii onești și
corecți. Dér nu din cauza lăcomiei func-

pe soldatul continental în serviciul Angliei, deorece acesta, de când Rusia i-a luat rangul în Asia, nu se mai poate gândi la aceea, ca să ia asuprași un rol ca în timpul războiului Crimeei.

SCRILE PILEI.

Pensionare și numire. Colonelii Emil cav. Perin de Wogenburg, comandant, și Frideric Parmann dela regim. 2. de infanterie din Brașov, sunt pensionați. Colonelul Franz cav. Pridalek de Bandinț Odiak dela reg. 42 de inf. e numit comandant al reg. 2. de infanterie.

Reforma dărilor. „B. Corr.“ spune, că ministrul ungiuresc de finanțe se ocupă cu cesiunea reformei dărilor directe, a dării timbrelor și competențelor. În sesiunea de toamnă se va prezenta, se dice, un proiect de lege pentru restanțele de dare. E vorba și de întregirea și modificarea, resp. prelungirea legii din 1881 despre favorurile ce le acordă statul industriei indigene. Probabil că se va întemeia în Pesta, după crearea acestei legi nouă, o nouă bancă mare pentru ridicarea industriei.

Agitațiuni socialiste. „Neues Pester Journal“ anunță, că nise emisari socialiști germani agită pentru a provoca o grevă mare între cei 3000 de lucrători din minele de cărbun dela Cinc-Biserici ale societății de navigațiune pe Dunăre, împreună cu acte de violență, cu atentate cu dinamită ș. a. Pentru înlăturarea pericolului, au plecat la minele dela Cinc-Biserici și Sabolci patru batalioane de infanterie și două escadrone de cavalerie. Agitatorii germani sunt urmăriți, der până acum n'a fost aflat nici-unul.

Invitare la Reprezentațiunea teatrală împreună cu Petrecere de joc, ce se voru aranja la 18 August st. n. a. c. în localitatea școlii fundamentale din Borgo-Prund. Venitul curat e destinat în favorul acelei școle. Intrarea de persoană 1 fl., de familie 80 cr. Inceputul la 7 ore seara. Borgo-Prund în August 1889: Dr. N. Hanganu președinte, E. I. Danu secretar. Ofertele mărinimose se voru chita pe cale diarisică. — Programul: I. „Vecinătatea periculoasă“, comediă în un act după nemțese. II. „Corpus delicti“, comediă în un act de Ion Moșoiu. III. „La medulă nopții“, comediă în un act. IV. Petrecere de joc. Personele cari joacă teatru: Eliseu I. Danu, învățător. Maria E. Danu, Iosefina Buta. Veturia Flămându. Const. Flămându. Si-

mion Pahone, învățător. George Giță, învățător. Vasile Pahone, stud. abs. Ion Siutu, stud. cl. VII. Ion Băloiu. Leon Parasca, stud. cl. VI.

„Grațiosități“ germane.

Am publicat în Nr. 166 sub titlul de mai sus un resumat al unui articol din „Kronstädter Zeitung“ Nr. 178, în care poporațiunea rurală din România și traiul ei sunt descrise cu cele mai negre culori. Într'un alt doilea articol fôia germană din loc în Nr. 179 continuă cu „grațiositățile“ sale, făcând poporațiunea rurală bețivă:

„Beția domnesce la femei ca și la bărbați. În zilele de tîrgu veți pe bărbat și pe femeia întorcându-se dela oraș deopotrivă beți. Produsele economiei lor, și așa destul de pe sponce, ca bucate, ouă, brînză, lapte, paseri, lucruri de ale industriei de casă, le duc țeranul și țeranca mai întăiu în cărciumă și le dau acolo pe rachiu. Tot în cărciumă duc și banii cari îi împrumută dela băncile agricole și porumbul ce li-l împarte guvernul. Numărul cărciumelor la țera e nespus de mare... Din cauza beției... se sporesc crimele...“ etc.

Astfel de „grațiosități“ la adresa poporațiunii rurale din România publică fôia germană din loc, care nu cruță nici societatea dela oraș, precum se vede din cele următoare, scrise în Nr. 186 sub titlul „Scene teatrale române“. Vorbind de reprezentarea nenorocitei bucăți teatrale, în care un nenorocit de scrib a găsit cu cale să pună pe scenă îngrozitorul omor din Tabaci, face pe vizitatorii de teatru bucureșeni insolenti, ca Neapolitanii, că numai au fătărit indignațiune pentru înscenarea acelei crime și că au bătut pe autori numai așa de petrecere. Ce va fi urmărind fôia germană din loc cu asemenea răutăcioșe publicațiuni? Căci știu e, că diarele bucureșene au protestat în contra reprezentării acelei bucăți, și publicul s'a dus la teatru tocmai ca să 'mpedecă reprezentarea ei, fiind în adevăr indignat de atăta nerușinare a unor scribi, er nu a fătărit indignațiune.

Tot asemenea, ce va fi urmărind cu înegrerea și calumnierea poporațiunii rurale din România?

Nu mai facem așă nici o altă observare, vom urmări însă această nouă „activitate“ a numitei foi.

Procesul de presă al „Luminătorului“.

Discursul apărătorului Coriolan Bre-diceanu, avocat în Lugojin.

(Urmare și fine.)

Referitor la articolul al doilea m'am convins despre impresiunea, ce acela a făcut deja la cetirea sa asupra d-vostre. Acesta este improprietatea ideilor revoluțiunii franceze din 1789, nimic alta; în acela nu-i vorbă nici de națiunea maghiară, nici de apăsarea lui. Nu voi osteni pe on. d-ni jurați cu cetirea artic. II incriminat, însă pentru ca să vă convingă despre nevinovăția acestui articol, mă provocă la articolul ce deputatul Horvath Gyula a scris în fôia guvernamentală „Nemzet“, articol asemenea intitulat „Anul nou“, din care voi cita numai următoarele: „Cu ideii nu se pot nutri națiunile, lor le trebuie pâne. Cu vorba nu se pot înfrâna patimele, trebuie biciu și paloș. Nu națiunea, ci armata dă puterea domnitorilor“.

„Marea revoluțiune franceză, care împlu cu admirațiune, grôză și înfiorare poporele și curțile Europei, a învățat pe popore la cegeta, pe domnitori a se teme și a provocat la consciința de sine pe om“ (Președintele întrerupe continuarea citațiunii, deși fără drept, căci acel număr al lui „Nemzet“ a fost alăturat procesului verbal prealabil. Rep).

Nu sunt totu aceleași idei? Inse aceste idei nu sunt ale lui Horvath, nu ale lui Barcianu, ci sunt ale lumii întregi, dreptu isbânde ale mării revoluțiunii franceze. Incriminat s'a „Horvath Gyula“ pentru acestu articol? Nu! Cum vine deci „Barcianu“ la această onore? Dora simplu numai, pentru că principiile cari s'au scris maghiar în „Nemzet“, s'au pronunțat românesc în „Luminătorul“, pentru că sună românesc isbescu în marea idee de stat, conțin provocarea la revoluțiune?

Deducațiunea procurorului, că prin preamărirea revoluțiunii și a idealurilor din 1789 încă a vrut să împintene pe Români la o asemenea revoluțiune, este tare cutezată.

Declară, că numai o națiune franceză a fost nu numai în Europa, ci și în lumea totă, o națiune gata a se jertfi pe sine însăși pentru spargerea drumului și pentru principiile mărite, anume „națiunea franceză“, față de care noi Români tocmai așa de mic suntem ca multe alte națiuni europene, încât ne bucurăm, dacă ne putem încăli la rașele triumfului acestei mari națiuni și a și mai mării revoluțiunii, însă nu simțim nici puterea, nici capacitatea, nici necesitatea, nici posibilitatea, ca să imitam națiunea franceză și revoluțiunea ei din 1789.

Glorificarea ideilor revoluțiunii franceze din 1789, cari sunt bun comun al tuturor cetățenilor liberi din lume, nu pote forma „agitațiune“ nicăiri într'un stat constituțional; deci și acura ridicată din acel motiv contra acestui articol asemenea este neintemeiată.

Multu onorabil domn jurați! Omul cegetătoru nici când nu va pricepe și

în veci va rămâne memorabil pentru procesele de presă, ce neîntrerupt se întentează contra Românilor, că „oficiolatele maghiare“ au dat în urma articulelor din foile române de „simțimintele române“, ele au calificat impresiunea ce articolele românești au făcutu asupra Românilor, ele au descoperit în urma acestor articole ura Românilor contra Maghiarilor, deși Români nici nu spun, că în urma acestor articole ei nutrescu ura contra Maghiarilor și, peste totu, nu simțescu ura contra Maghiarilor, nici nu arată nici un fel de semn al agitațiunii.

Și mai este o împregiurare faptică necuprinsă.

Tote foile politice române, câte apar în patriă, tote fără esepțiune se plângu de apăsare, de vătămarea egalității, de nerespectarea multor legi pozitive; în conferințele lor politice, în cari totă România a fost reprezentată, s'au susținut gravaminile poporului român, și programa lor politică unanim se votă dimpreună cu același gravamine. Români deci în foile lor, cari ca la tote națiunile așa și la noi reprezintă opiniunea publică politică, precum și în adunările lor politice totdeauna au declarat bărbătesce, că sunt nemulțamiți cu actualul sistem de guvernare și cu starea vieții publice creată prin acestu sistem. Față de această opiniune, publică politică a poporului român, întrebă: cu ce îndreptățire pote procuratura seu acura publica declara, că poporul român este îndestulit cu actualul sistem de guvernare, că nu este apăsător, că egalitatea nu este numai dar scris și că tote legile se respectă și se escută?

Această pozițiune a d-lui procuror nu se prezintă astfel, ca când unul umflă spatele ore-cui, era amicul umflătorului privesce suridind; omul bătut strlgă, se vaeră, amicul bătutului însă, răsucindu-și mustățile, cu totă rēcăla mulcomesce pe cel bătut și-l admoniază să nu facă larmă, căci nu-i adevărat că-l băt, jălbuirea lui nu-i întemeiată; era decă în urma bătăii repetite îndrănesce a striga și mai tare, atunci îi facu proces pentru „agitațiune“, căci cu lamentările sale de durere conturbă tigna comodității elementului domnitor.

Fiă-care simte loviturile ce le primesce pe trupul seu propriu, și că bătătorul nu le simte acele lovituri, este prea firesc; așa stă trēba și cu poporele când se plângu de apăsare, de despoiarea de drepturi, de vătămarea egalității, ele singure sunt chiamate a simți și numai declarațiunile lor sunt dătătoare de măsură.

Declarând deci poporul român prin tote manifestațiunile bicnuite ale opiniunii sale publice de vătămătoare starea sa orăită prin guvernământul de până acura, și dându acestei stări espreșiune și acusatul în articulele incriminat, nime nici chiar procurorul de stat nu este în stare de a mai șterge prin „negare“ această stare faptică și de loc nu este îndreptățit a susține de adevărat o opiniune contra adevăratei stări a Românilor.

Dora și noi Români, ca și ori-care națiune, vom av dreptul a ține de

ționarilor seva revolta vre-odată unu popor.

Istoria omenimei ne învață, că poporul suferă mult — forte mult; el e călcat în picioare, i-se răpesc dreptul, e plesnit în față de cel mai miserabil ștregar și el totuși esclama: Dómne ajută dreptății! Poporul se revoltă numai atunci, când cuțitul i-a ajuns la os. El atunci nu mai întreba, precum a întrebatu naivul filosofu franceș pe Iosif al II-lea, că: „Are sclavul dreptul de a și scutura jugul?“ Ci el face precum dice nemuritorul Schiller: „Puterea tiranului, are hotarele sale. Când cel asupra, cere înzadar dreptate, când el este, aprópe de a fi strivit, se scólă, se repede și esercită drepturile sale interne.“

„Drepturile sale sunt sus în ceru, consacrate, ele sunt incorruptibile, ca și firmamentul.“

„În asemenea cas, revenim în starea primitivă a lumii; omul se ridică, în contra omului, ca ultima scăpare; el, ia ferul și dă.“

Suntem toti în picioare, pentru țera, soția și copiii noștri. Eță dreptul omului!

D-lu Jakab Elek și alți cronicari ne spun, că „Varga Catalina s'a luptat pentru ștergerea sclăviei, der adaug, că „n'a fost trebuință, pentru că dieta anu, lui următor a ștersu sclăvia.“ Mare Dumneșeule!

Eu eram de față în dieta a. 1847, ca cancelist la tabla regescă. Am vedut și auditu luptele „domnitoru“, feudalilor, pentru vestitul „urbariu“, care era se strivescu cu desevirșire pe bietul popor, pe talpa țerii.

Am auditu și protestul bravilor bărbați din opoziția br. Dionis Kemény, gf. Bethlen János și alți 6 inși, cari părăsiră dieta între amenințări și protestar în numele „poporului sfânt“. Gloriă lor! Am fost și în anul 1848 de față în dieta din Clușiu, am ședut în banca de onore, designată celebrilor tineri trimiși anume din Pesta, cu scopu de fraternizare, amicii mei Paul Vasvári, Ioan Vidács etc. (nu Vidas, precum ilu numesce distinsul bărbat de stat M. Cogălniceanu, în a. 1886 în memorabil sa interpelare). Pe acestu tineri i-am condusu eu la casa Ianului. (Veți „Memoriul“).

Sunt competentu a-mi da și eu părerea mea, și dicu: Da! așa este,

dieta din Clușiu a îndeplinitu formalitățile legale; der decă fulgerul revoluțiunii franceze nu lumina seculul nostru, noi, tinerimea din Pesta, în 15 Martie 1848 n'am fi putut proclama „ștergerea sclăviei“, er fără de acesta, de bórea dietei din Clușiu — măria sa „dómna“ stăpâna din Zărându, până în ziua de aș și-ar trimite pe „Valachul“ seu cale de 8 zile la Pesta, ca să-i aducă o pantlică pe pâlăria. Și decă colorea pantlicii nu-i convenea „stăpânei“, bietul „valach“ flămându, primind 25 de bâte, ca merinde de drum, avea să se întoră imediat la Pesta înderăt, după altă pantlică.

Varga Catalina s'a aședat în munții apusen, nu pentru că acolo ar fi fost asuprirea atătu de mare, ca în comitate, ci fiindcă, precum mărturisescu toti cronicarii, în munții apusen era sigură, chiar în contra armelor împărătesci, ceea ce în comitate nici măcar pe un minut nu putea fi.

Apoi este un secretu publicu, că în timpul din urmă Ianul stētea la spatele Varga Catalinei.

Mă miră deci că s'a putut dice, în opul d-lui Barițiu:

„Avea guvernul unu mijlocu forte

sigur d'a împăca spiritele muntenilor: a le recunosc drepturile vechi etc.“

Cum adecă ar fi avut guvernul mijloce d'a împăca spiritele muntenilor?

Varga Catalina s'a luptat pentru ștergerea iobăgiei.

Cum ar fi putut guvernul să ștergă iobăgia?

Și apoi care guvern s'o fi făcutu acesta?

Nu cumva cel ce proiectase totu atunci vestitul „Urbariu“?

Ștergerea iobăgiei nu e de competența guvernului, ci e de competența legislațiunii. Er că legislațiune numai la ștergerea sclăviei nu s'a cegetat, ne-o dovedesce „Urbariul“ sancționat.

Insuși „Observatoriul“ d-lui Barițiu din anul 1880 ne spune: „La noi era „se vină revoluția și fără revoluția din Paris“, pentru că ce nu terminase anul 1842, a terminat anul 1847, căci majoritatea camerii lucruse ca orbită de „D-deu spre perirea sa și a țerii“.

Astfel stăndu lucrul, cum se ne esplicam următorul pasagiu din opul amintit:

„În nici unu casu petrecerea Catalinei Varga la Bucium n'a fost destinată a

„ALBINA“,
institut de credit și de economii
Filiala Brașov.

Amanetază mărfuri
cu interese de 6 până la 7%₀

în sensul regulamentelor ei referitoare, — primește mărfuri spre imaginare în magazinele ei proprii de lângă gară, de asemenea închiriază pe teritoriul ei și locuri pentru depozitare.

Informațiuni mai de aproape se pot lua dîlnic în biroul institutului, piața No. 90, dela 8—2 ore d. p.

84,11

Cea mai plăcută apă minerală.

Apa minerală
de
„RÉPÁT“

prin cel mai bogat conținut de acid carbonic și cel mai curat acid alcaic — făcîndu abstracțiune de eminenta ei valoare medicală în contra lipsei de apetit, în contra indigestiunii, greutății la stomac, bolilor de rinichi și ale canalelor urinelor, nervosității, anemiei și slăbiciunii — se distinge escelent ca băutură obicînită de toate celelalte ape de asemenea natură, avîndu proprietatea, ca gustul ei plăcut și recoritor să se menție mai mult timp.

După opiniunea autorităților competente Apa minerală de „Répát“ — în urma norocoasei ei compozițiuni chimice și alt conținutului ei extraordinar de bogat în acid carbonic — principialmente natrium de acid carbonic concentrat — întrece nu numai toate apele minerale de felul acesta din Austro-Ungaria, ci și multe din cele mai renumite ape minerale din străinătate.

Este de căpătat la toate băcăniile mai mari, farmacii și restaurante, precum și în cantități mai mari la

Depozitul principal
G. GIESEL, Brașov,
Stada Teatrului No. 312

109,24-14

Face cele mai escelente servicii la suferințe de stomac.

Cea mai bună băutură recreatorie pentru masă.

Apă minerală foarte plăcută pentru vin.

EXPOZIȚIUNEA UNIVERSALA DIN PARIS.

Ocașune unică pentru vizitatorii români!

A SE ADRESA:

GRAND HOTEL DACIA
41. Boulevard St. Michel. Paris.

Hotelier român. Bucătaria română-francesă.

104,25—14

Nr. 556—1889. **CONCURSŪ.** 140,3—1

Pentru ocuparea postului de învățător dirigente la școala reu-niunei grănițarești din Cugieru, comitatul Hunedorei, cu un salariu anual de 350 fl. v. a. apoi cuartir și lemne de foc, prin acesta se escrie concursu cu terminul până la 22 Augustu st. n. a. c.

Reflectanții au să-și trimită cererile instruate cu diploma de cualificațiune, precum și cu alte documente necesarie la

Comitetul administratoriu de fondul și școlele foștilor grănițeri din regimentul rom. I la Sibiu.

No. 2759—1889. 141/2,3—1

Escriere de concursu.

Pentru 6 stipendie din fundatiunea fericitului Dr. Simeon Ramontai se escrie concursu cu terminul de 8 Septemvre a. c. st. n. inclusive, și anume:

Pentru două stipendie de câte 315 fl. v. a. usuate de Iosif Turcu rigorosante în medicină și Br. Aureliu Popp rigorosante în drepturi;

Pentru trei stipendie de câte 84 fl. v. a., unul usuat de Stefan C. Popu, care a depus doctoratul din drepturi, alt doilea de Iosif Pintye, care a absolvat academia comercială, și alu treilea de Victor P. Harșianu, care ca ascultor de silvicultură în cursul alu III-lea nu a produs atestatu despre progresul seu în studie în decursul anului școl. 1888/9;

Pentru unu stipendiu de 63 fl. v. a., usuat de Nicolau Popu, care absolvand gimnasiul a abdisit de acelu stipendiu.

La aceste stipendie potu conurge:

- numai tineri studentu miseri, cari sunt născuti în Transilvania și sunt Români de nascere;
- cari pre lângă purtare morală bună au din studie calculi de eminentă;
- ascultătorii de cursul filosofic, cari se prepară de profesori pentru gimnasia și sunt teologi absoluti: mai încolo ascultătorii de medicină, de drepturi, de științele reale, precum sunt tehnica, montanistica, silvanistica și la vr'o academia comercială, și în fine studentii în gimnasia ori în școlele reale;
- dintre concurenți voru avé preferință, în înțelesul testamentului, caeteris paribus, cei de origine nobili și consăngenii piului fundator;
- dela concurenți se recere să alature la cererile concursuale testi-

monie scolastice în copie autentice, și nu în originalu, apoi carte de botezu, atestatu de paupertate, care să fî subscrisu de antistia comunală politică și de parochiul concernente și întăritu cu sigilul parochial și celu comunal, precum și cu subscrierea oficiului pretorialu, ér în cetăț și opide cu subscrierea antistiei cetățene seu opidaue,—în urmă:

f) concurenții să numescă espresu institutul, la care și unde voru să continue științele academice ori gimnasiale

Cererile concursuale ajustate în modul arătat să le subșternă până la terminul prefiptu consistoriului metropolitanu subsemnatu.

Concursele, cari nu voru fi astfel instruite și nu se voru subșterne în terminul prefiptu nu se voru lua în considerațiune.

Blașiu, din ședința consistorială ținută în 10 Augustu 1889.

Consistoriul metropolitanu gr. cat. de Alba-Iulia.

Escriere de concursu.

Cu terminul de 8 Septemvre a. c. st. n. inclusive se escrie concursu pentru unu stipendiu de 60 fl. v. a. din fundatiunea fericitului Gavril Vaida, usuat de Demetriu Vaida, carele a fostu primitu în numărul clerului terneru din diecesa Gherlei.

Cei cari dorescu a obține acestu stipendiu au de ași instrui cererile sale conformu condițiunilor espuse în escrierea de concursu pentru stipendie romantiane, și a-le subșterne subsemnatului consistoriu până la terminul prefiptu.

Blașiu, din ședința consistorială ținută în 10 Augustu 1889.

Consistoriul metropolitanu gr. cat. de Alba-Iulia.

ABONAMENTE

la
„GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețulu abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei luni	3 fl. —
Pe șese luni	6 fl. —
Pe unu anu	12 fl. —

Pentru România și străinătate:

Pe trei luni	10 fr.
Pe șese luni	20 fr.
Pe unu anu	40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminică.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anu	2 fl. —
Pe șese luni	1 fl. —
Pe trei luni	50 cr.

Pentru România și străinătate:

Pe anu	8 franci.
Pe șese luni	4 franci.
Pe trei luni	2 franci.

Abonamentele se facu mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Domni, cari se voru abona din nou, să binevoiescă a scrie adresa lămurit și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Avisu d-loru abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe couponul mandatului postal și numeru de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Totodată facem cunoscutu tuturor D-loru abonați, că mai avem din anii trecuți numeru pentru complectarea colecțiunilor „Gazetei“, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru cari se potu adresa la subsemnata Administrațiune în casu de trebuință.

Domni, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurit și să arate și poșta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.“